

ΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΑΘΑΝ. Γ. ΚΥΡΙΑΖΗ

«ΣΤΙΓΜΕΣ ΠΟΥ ΖΩ...»

«Κι αν δεν πονέσεις, μην πεις θά τραγουδήσεις.
Ρυθμοί και τέχνες δεν είναι το τραγούδι.
'Η φλόγα είναι, που μέσα του θά κλείσεις
κάποιες ψυχούλες...»

Σ' αυτό το ποιητικό αξίωμα κλείνεται και ο χαρκτηρισμός της τέχνης του. 'Η τελευταία συλλογή του κ. Κυριαζή «Στιγμές που ζω» είναι η ψυχική του φλόγα ελάνθρη μεταδομένη στους στίχους του. Μιστά, απλά, ήρεμα μ'αξ ξεδιπλώνει την ψυχή του, που προσφέρειται θυσία απάνω στο θωμό του αιώσιου Πόνου. 'Ο κ. Κυριαζής δέ θγαίνει δ'ω από τὰ συναισθήματά του. Δεν είναι αντικειμενικός, περιγραφικός. 'Ολα γύρω του, τὸ φῶς τῆς αὐγούλας, τῆς δύσης τὸ ξεπνήξιμ, τοῦ νεροῦ τὸ κελάρυσμα, δὲν τονε φέρνουνε σὲ ἔκσταση μπροστά στη φύση. Τοῦ θυμίζουμε μοναχὰ τὸν πόνο του, καὶ κάνουνε τὴν ψυχὴ του συνειδητότερα νὰ θιθίζεται στὴ μελαγχολικὴ τῆς ἐγκαρτέρησης. 'Υποκειμενικώτερη μὰ καὶ μὲ ψυχικώτερη συλλογὴ, σπάνια ξεφύλλισα. 'Ενωσα τ' ὁλοκληρωτικὸ φανέρωμα καὶ ξεδιπλωμα μὲς ψυχῆς καὶ δοκίμασα τὴ διανοητικὴ συγκίνηση ἀπὸ τὸ ἀληθινὸ ἀγγιγμα ἐνὸς βαθιοῦ πόνου, ἐκδηλωμένου ὅμως τὸση ἡρεμιά καὶ ἐγκαρτέρηση καὶ μὲ τόσο συγκρατημένο συμπληρωτικὸ παράπονο.

«'Η θλίψη μου καθὼς τὸ κεπαρίσι,
βοιτὸ πὸν ζῇ καὶ λένθιμο ἀπομένει...»

Γιατί, ἀλήθεια, τὸ κύριο μοτίβο τῆς συλλογῆς εἶναι ὁ πόνος. Εἶναι ὁ κορμὸς, ἀπ' ὅπου ξεπετιοῦνται τὰ διάφορα παρακάδια μιᾶς ζωῆς, πὸν τὴν ὀργωσε βαθιά ἡ λήθη καὶ πὸν δοκίμασε ὅλο τὸ μάταιο τῆς ζωῆς :

«Μάταιο λογιζῶ τῆς ζωῆς τὸν κόπον,
πὸν τὴν καρδιά τ' ἀνθρώπου τὴν ξεσίζει...»

'Ο ἄνθρωπος πὸν αἰσθάνθηκε βαθειὰ τὴν ἀλήθεια τῆς ζωῆς, ἀφοῦ τὴν κυνήγησε παντοῦ, στὴν ἀφρόντιστη ἡδονὴ καὶ στὶς χίμαιρες τοῦ ὀνείρου, ξαίρει πῶς ἡ βαθύτερή τῆς οὐσία βρίσκεται στὸ μάταιο κάθε προσπάθειας. 'Απὸ τὴν τέττα ἀληθινὴ ἀντίληψη ἔρχεται ἕστερα ἡ ἀψηλὴ ἀδιαφορία γιὰ κάθε πρόσκαιρο, ἡ ἀπογοήτευση, ἡ μελαγχολία :

«Κ' εἶπα: Ματάκι μου, ὅσο κι ᾧ χαρῆτε,
μὰ πάντα ἡ χαρὰ σας λιγοστή.
Μέρεται ὁ πόθος ἀπὸ μιὰ κλωστή.

Καὶ κόβεται... Καὶ πάει. Κι ἀγάμι κλείτε.
Καὶ μὰ τὴν ὥρα ἐτούτη, ἄλλη χαρὰ σας,
δὲν ξαίρω, ἀπὸ μιὰ δύση στὰ νερά σας».

Ἔτσι ὁ πόνος περνάει ὡς ἡ συνεχτικὴ γραμμὴ δ'λης τῆς συλλογῆς. Εἶναι ἴσως τὸ σπουδαιότερο ἐσώτερο χαρακτηριστικὸ τῆς νεοελληνικῆς μας ποιήσεως, πὸν βαστάει ἀπὸ τὸν καιρὸ τῶν δημοτικῶν μας τραγουδιῶν, αὐτὴ ἡ μελαγχολικὴ τάση. Ὅμως στὰ τελευταία ἔχει γίνεῖ κάποια κατάχρηση τῆς τέττας ἐκδήλω-

σης ἀπὸ ποιητὲς, πὸν ἡ ψυχικὴ τὸς διάθεση εἶταν ὁλότετα διαφορετικὴ. Ἰσως ἀπὸ μίμηση ξένων πρότυπων, καθὼς κι ἀπὸ τὴν ἀντίληψη πῶς ὁ ποιητὴς πρέπει νὰ εἶναι ὁ αἰώνιος μάρτυρας τῆς ζωῆς, ἀκούσαμε παράτονα κρυφὰς πόνου, ἀποδομένες σὲ στίχους ψεύτικους, καὶ βλέπαμε παθισμένες ποιητικὲς ἐκδηλώσεις, πὸν φέρνανε ἀηδία ἀντὶς συγκίνηση. Γι' αὐτὸ μὲ ἵποπο μάτι πάντα βλέπω τέττα τραγούδια καὶ μὲ δυσπιστία γιὰ τὴν εἰλικρίνειά τους τὰ διαβάζω. Εἰτυχῶς ὅμως, στὸν κ. Κυριαζὴ δὲ συμβαίνει καθόλου αὐτό. 'Απ' ὅλη του τὴ συλλογὴ θγαίνει ἕνα ἡρεμο ποινετικὸ παράπονο, πὸν δὲν εἶναι καθόλου θεατρικὸ, ὅπως καὶ καθόλου κουραστικὸ. Νιώθεις τὴν ψυχὴ νὰ λιώνει ἀλάκρη μέσα στὸ στενὸ τῆς ζωικῆς περιβάλλο, τόσο ἀνθρώπινα καὶ τόσο ὑποβλητικὰ, πὸν δὲν μπορείς νὰ ρηθῆς καθόλου τὴν εἰλικρίνεια τῆς θυσίας. Καὶ εἶναι ἀκριβῶς ἡ εἰλικρίνεια αὐτὴ πὸν ξεπνῶ ἀπὸ κάθε στίχο, ἀφοῦ, ὅπως μαρτυρᾷ κι ὁ ἴδιος ὁ ποιητὴς, τὰ τραγούδια του ἀδὲν εἶτανε γι' ἄλλου, παρὰ μόνο γιὰ τὸν ἑαυτὸ του.

Καὶ πόσο ἀπλά, συγκρατημένα, ξεχύνεται ὁ πόνος αὐτός ! Εἶναι κάτι πὸν μ' ἀρέσει πολὺ στὸν κ. Κυριαζὴ καὶ πὸν τὸν ξεχωρίζει ἀνάμεσα σὲ πολλοὺς πὸν ἔχουνε ψυχικὴ ὁμοιογένεια μὲς του, αὐτὰ τὰ σιγαλινὰ του ποιητικὰ δάκρυα.

«Κι ὁ στίχος μου, καθὼς τὸ πρῶο κῆμα
στὴν ἄκρη τοῦ γιαιλοῦ...»

Δίχως θεατρισμούς, δίχως ὑστερικὲς φωνές, ἀφίνει τὴν ψυχὴ του ἡρεμα, πρᾶ νὰ ἐκδηλωθεῖ σὲ στίχους, κάποτε ἀληθινὰ ἀρμονικούς. Δὲ θυμώνει, δὲ ἐναντιώνεται στὴ Μοῖρα του, καὶ ὑποτάσσεται μὲ τὴν ἐγκαρτέρηση τοῦ πεσσιμιστῆ φιλόσοφου στὸ ριζικὸ του :

«'Η θλίψη μου...
Καὶ δὲ μιλάει καὶ δὲν παραπονιέται.
Μὲ τὸ βαρὺ ἀφογκάζεται μαρὰ
τὴ Μοῖρα, πὸν στὸν ἴσμο τῆς χτυπιέται».

Κάποτε, σπανιώτατα ὅμως, ἡ ἐγκαρτέρησή του λιγοψηφά. Εἶναι οἱ φρικτὲς στιγμὲς τῆς ἐπανάστασης σὲ κάθε ψυχὴ :

«Μιὰ δίψα ὅλο μὲ καίει νὰ βλαστημήσω.
Μιὰ δίψα ὅλο γιὰ αἷμα, σὰν τ' ἀγρίμι».

Ὅπως ἡ παρηγοριά τῶν πνευματικῶν ἀνθρώπων διθρίσκεται στοὺς θυμοὺς ἐναντίζ στὴ σκληρὴ τους μοῖρα. Κάθε ἄλλο. Γι' αὐτοὺς ἡ μεγάλη παρηγορητὰ στὰ ζωικά τους βάσανα εἶναι ἡ μάγισσα ἡ Τέχνη. Εἶναι ἡ θροφή τους, ἡ ἔμπνευσή τους, ἡ παρηγοριά τους, τὸ εἶναι τους. Τρέχουνε σ' αὐτὴν κάθε πὸν οἱ λύπες τοὺς πνίγουνε, καὶ ἡ ψυχὴ τους ποθεῖ τὰ πλατεῖα πετάματα καὶ τοὺς γαλανοὺς αἰθέρες, ἵσχυε τὴν εὐεργετικὴ ἀπολύτρωση :

«Ζωὴ μικρὴ, χαμένη, δὲ σ' ἀγγίζω...
Γιὰ κάποια ἄλλη χῶρα ξεκινᾷ...»

Κόσμε τοῦ ὀνείρου, κι ᾧ δὲ σ' ἀντικρίζω,
μὰ ὁ νοῦς μου, ὅλο κοντὰ σου, σκλάβος μένει,
μὲ τὴν ψυχὴ μου στὸ ἄπειρο ἀραγμένη».

'Απάνου ἀπὸ τὸ «πλήθος» ὑψώνεται ἡ μοναδία — ὁ ποιητὴς, ὅπως κι ἀπάνου ἀπὸ τὴς κοινότητες τῆς κα-

κῆς ζωῆς ὑψώνεται ἡ ποιητικὴ δημιουργία, ἡ λερω-
τική, ἡ θεϊκή :

«Δημιουργός. Καὶ θὰ παλαίψω.
Πατέρας μου εἶσαι, οὐρανέ...»

Κι ἀνέβιες γύρω μου σειρήνες,
οἱ χίλιες τῆς ζωῆς φωνές...»

Ἡ «ἐρεθὴς μανία», ἡ προσήλωση στὴ θεία Τέχνη, δὲν
εἶναι ἀδιάκοπη. Ὁ ποιητὴς, πρῶτ' ἀπ' ὅλα, εἶναι ἄν-
θρωπος, καὶ εἶναι τάνθρωπότητά του ποὺ υποφέρει. Εἴ-
ναι φυσικὸ νὰ στρέφεται καὶ στ' ἀνθρώπινα, ζητώντας
καὶ σ' αὐτὰ τὴν παρηγοριά. Καὶ γι' αὐτὸ συχνὰ βλέ-
πομε τὸν κ. Κυριαζῆ νοσταλγικὰ νὰ θυμᾶται τὴν
παλιά του ζωὴ, τὰ παιδικὰ του χρόνια, τὰ φρόντιστα,
τὸ μητρικὸ του χωριό, τὸ πατρικὸ του σπῆτι. Ἡ ἀντί-
θεση τοῦ σήμερι, ποὺ

ἐπὶ ζωῇ μου ἄλλος τὴν ὀρίζει.
Παιδιά, γυναῖκα, σπῆτι, μιὰ σκλαβιά...»

τὸν κάνει μὲ τρυφερότητα νὰ γυρνᾷ στὰ πρῶτα του
χρόνια, τὰ ξένοιαστα, ποὺ εἶναι δίχως ἔγνοιες, δίχως
καμμοὺς. Ἡ θύμηση τῶν γονιῶν καὶ τῶν ἀγαπημέ-
νων παιδικῶν χρόνων, μέσα στὰ βίωσά μας, πῶς
μᾶς δίνει τὴν πρόσκαιρη λήθη! Ἡ ραφιναρισμένη
ποιητικὴ ψυχὴ πῶς συγκινεῖται στὸ ἀγαπημένο δομα-
ρι!...

«Ἐνα χωριὸ μακριὰ κ' ἓνα βουνό.
κ' ἓνα σπῆτάκι μὲς στὸ περιδόλι.
Παρηγοριά στίς ὥρες ποὺ πονῶ
Τῆς σκέψης μου παρθεῖνο ἀραξοδόλι.»

Κ' εἶναι πολλὰ τὰ τέτοια τραγεῦδία (34, 35, 61 κλπ.).
Ὁ κ. Κυριαζῆς, φλέβει καὶ αὐτὸς Μεσολογγίτικη, στὰ
τελευταῖα του τραγεῦδία, σὲ στίχους ἀδρούς, θυμᾶται
τὴ νεανικὴ ζωὴ ποὺ πέρασε κοντὰ στὸ γλυιοτραγου-
δημένο Μεσολογγίτικο ἀκροθάλισσι, τὸ ἱστορισμένο
ἀπὸ ἐννιν Παλαιὰ καὶ κώπας, τελευταῖα, ἀπὸ τὸ Μπ-
λακώσι. Γέννα ἡρώων, ὅπως καὶ γέννα ποιητῶν. Φε-
λές ἡρωϊκῆς, ζωντανές, δίνουνε παιδιά δημιουργικὰ.
«Ὅπως οἱ ἐποχές, τὸ ἴδιο κ' οἱ πατριδες, τὸ ἴδιο καὶ
οἱ φίλές. Κ' ἡ θύμηση τῆς λιμνοθάλασσας φέρνει καὶ
στὸν κ. Κυριαζῆ στίχους ἡρώων καὶ ζωῆς σὰν καὶ αὐ-
τοίς :

«ὦ ! λιανοζωνηγήματα μὲς στ' ἀκροθαλάσσια
τῆς ἀκροθαλάσσιος.
Πῶς ὁμοιάζαν τῆς θάλασσας τὰ γαλανὰ ματιάκια.
Καρποὶ τῆς κερρασίας

Εἴτανε καὶ τάχειλα σὸν... Σὰν πυρωμένη βοῦλα
νὰ γράφει τὰ φίλια.

Κεῖνὸ τῆς λιμνοθάλασσας, Μεσολογγιτοπούλι,
ποῖχες τὴ μαύρη ἐλιά...»

Ὅρθα γράφτηκε πῶς «ὁ πόνος ἐξαυλῶνει τὴν ψυ-
χή», καὶ εἶναι σελίδες ὑπέρχης ἀλήθειας τὸ «Ντὲ
Προφούντις» τοῦ μεγάλου νεοεστὲτ Οὐάιλδ, τὸ γραμ-
μένο σὲ στιγμὲς βαθῆς ψυχικῆς θλίψης. Εἶναι τὸ
πουργατόριο, ἀπ' ὅπου βγαίνει ὁ ἄνθρωπος ἀλα-
φρωμένος καὶ ἀπαλλαγμένος ἀπὸ τὶς ἐσωτερικὲς του ἀ-
σκήμιες. Ἡ ψυχὴ περνᾷ ἀπὸ τὴν «καθατήρια φλό-
γα», ἀπ' ὅπου βγαίνει καθαρή, ἀλήθ, πρωτόγονη,

«ἐνθα δόλος δὲν ὑπάρχει». Ἔτσι καὶ στὸν κ. Κυρια-
ζῆ ὁ πόνος τοῦ ὁ βαθὺς τοῦ ἀπαλύνει, τοῦ ἱλαρώνει
τὴν ψυχὴ, τοῦ ἀφαιρεῖ τὸ ποσὸν τῆς ἀνθρώπινης κα-
κίας ποὺ καθέναν ἔχει μέσα του. Ἡ καρδιά του γίνε-
ται τὸ μαγικὸ περιδόλι, ὅπου φυτρώνουνε μόνον λεύ-
κοντα συμπάθειας, συμπόνιας, ἀγάπης. Ὁ πόνος, ποὺ
πέρασε βαρὺς ἀπάνω του, ἔχει κάψει τὰ φαρμακερὰ,
τὰ κακὰ τέτια. Τώρα ἐξιδανικευμένη ἡ ψυχὴ του, ἔχει
τόπο μόνον γιὰ τὴν ἀγάπη :

«Δὲν ξαίρω ἀπ' τὴν ἀγάπην καὶ ἄλλο πρῶτα
μὲ τὴ μικρὴ καρδιά μου νὰ ταυριάζει...»

Ἡ συμπόνια του ξεχύνεται παντοῦ. Στίς δυστιχι-
σμένες γυναῖκες, ποὺ τίς δένει τῆς ἀτιμίας τὸ κῆ-
μα. Κ' εἶναι φυσικὸ, ἡ πηγὴ αὐτὴ τῆς ἀγάπης ποὺ ἔχει
μέσα του, νὰ τοῦ φέρνει τὸν ἀποτροπιασμό, τὴν ἀη-
δία τοῦ πολέμου :

«Τὸ κοράκι γεύεται
μοναχὰ τὴ νύκτ.
Τραγικὸ ἀναγέλασμα
τῆς ζωῆς, ὁ φρίκη !

—Νικητὴ, ἀπ' τὰ χέρια σου
αἵματα σταλαῖζουν.
—Τοῦ ἐχτροῦ μου ! — Ἀλλήμονο !
ῥέματα σοῦ λένε.
Τὴν ἀγάπην σκότωσες,
τρισεκαταραμένε !»

Ξαίροντας ὅλη τὴ φρίκη τῶν πολέμων, καθὼς καὶ ὁ
λὴ τὴν τραγικὴ εἰρωνία τῶν ἀποτελεσμάτων τους :

«Κρόμα στὸ αἷμα ποῦτρεξε
στοὺς κάμπους τοῦ πολέμου.
Τὰ ρόδα ποὺ σὲ πλάνευαν
δὲν ἀνθισαν, καλέ μου.

Τὸ πανηγύρι μοναχὰ
γιορτάσαν γύρω οἱ γύρες...»

ὁ ποιητὴς ζητεῖ τὴν εἰρήνην, ποθεῖ τὸ εἰρηνικὸ ἔν-
θισμα τῆς ζωῆς, δίχως τὰ αἱματηρὰ μῖση :

«Μ' ἐπνίξεν ἡ βοή τοῦ πλήθους
καὶ τῶν παθῶν ὁ ἀλαλαγμός.
Ἐλιά, ποὺ γενεῖς, τῆς Εἰρήνης
πὲς μου ποῦ στέκεται ὁ θυμός;»

Εἶναι ὁ εἰρηνιστὴς ὁ διανοούμενος, ποὺ θέλει τὸ πλά-
τεμα, τὸ ρήξιμο τῶν συνόρων, τὴν καλύτερη διαμόρ-
φωση τῆς ἀνθρωπότητος, στηριγμένος πιά ὄχι στὴ
βάση τοῦ μίσους, μὰ στοὺς νόμους τῆς ἀγάπης :

«Ἦρώας ἐγώ, Πατρίδα μου, γιὰ σένα,
δὲ θὰ πάω ταπεινὰ νὰ πολεμήσω,
θνητὸς ἐγώ, θνητὴ τὴν ἄλλῃ γέννα,
μὲ τὸ τραγὸ καὶ τᾶκαρδο τὸ μῖσο.

Τὴ δική σου σκλαβιά θὰ πρωτολύσω.
Τὰ σύννοα πλατεῖα, μεγαλωμένα,
ὡς τὴν ἀκρὴ τῆς γῆς καὶ ἀκόμα πέρα,
Μιὰ πατρίδα γιὰ ὅλους δοξασμένη...»

... Ἐφτάχρομο στοῦ πάθους τὸ δρολάκι,
νὰ λάμπει, οὐράνιο τόξον, ἡ Ἀγάπη.

Ὁ ἄνθρωπος μὲ τὴν Τολστοϊκὴ ψυχὴ, τὴν ἀνοικμένη

μόνο στην αγάπη και στην ειρήνη, είναι φυσικό να μισεί κάθε βία, είτε πολεμική είτε κοινωνική, έστω κι αν περιβάλλεται ακόμα τη δικαιολογία της νομιμότηας :

«Κατάρξα και στο Νόμο, όπου η βία τυφλά με το σπαθί τον οδηγεί !
... Της καλοσύνης τη χάρη την άγία,
στενός ο νόμος, ποτέ δεν τη χωράει.
... Κατάδικοι φτωχοί, βαρυνοίτες,
ή Μοίρα κι αν, μανία όργης και λύσσα,
σάς συντρίψεν, όμως για σάς έντός μου
τρέμει η Αγάπη. Ό νόμος ό δικός μου ! »

«Όμως κάποτε, κοιτάζοντας ό ποιητής τα γύρω του, βλέπει πόσο διαφορετικός είναι από τους πολλούς. Το πλήθος κινείται πάντα μέσα στο βόρβορο της κακής, σιτή λάσπη της αδικίας και της έποκεισίας :

«Ανίδεα κι ανέγνωμα τα πλήθη,
στη βρώμα μέσα πνίγουνται του δρόμου.
... Όλοι μικροί, κακούργοι, Φαρισσαίοι.
Φωτιά πάντα η αγάπη και θά καίει !
Στο σταυρό, στο σταυρόν οι Ναζωραίοι !

Μά τί τον νοιάζει ! Αυτός, όπως ό «βλέπων» της Γραφής, όραματίζεται τη μελλούμενη ανθρωπότητα, — όσο κι αν οι πολλοί τη βρίσκουν σά μια γλυκειά ούτοπία — και σε στίχους, που λυπάμαι που δεν μπορούν όλοι να τους αντιγράψουν, μιάς ζωγραφίζει τη μυική της εικόνα :

«Όνειρο πλάνο. Τών όλων αδελφότη !
Όύτε σκλάβοι πουλημένοι. Όυτ' αφέντες...
Όσοι για τη δουλιά, στεγνοί και προδοί.
... Όυτε θλίψεις, καημοί, αγώνες, έννοιες.
Όυτε τίρανοι, φτωχοί, κατατρεγμένοι.
Γύρω στις θημιονίες τις χρυσάφειες
ένα χορό ή ζωή γλυκά να σταινει,
μ' ένζ κλωνάρι, στην κόμη, έλιάς; τη ραίση.
Έρεια της χαράς, Ειρήνη.—Μοῦσα».

Αυτή είναι ή ανάληψη του έργου του κ. Κυριαζή. Έπέμεινα σ' αυτή, γιατί μου παρουσιάζει μια ψυχική συνοχή αξιοπρόσεκτη. Έχει εσωτερική γραμμή σταθερή, που περνά ανάμεσα από πολλά στάδια, ως που χάνεται στα θάμνη του όραματισμού. Είναι ένα έργο ψυχικά άσπιο. Ό πόνος του του ήμερώνει την ψυχή και στην έγκαρτέρησή του ή αγάπη τον κυριεύει. Μπορεί να όνομαστεί ό ποιητής της πλατειάς αγάπης.

Μ' όλο που ή συλλογή του έχει μέσα της τόσον έποκειμενισμό, ωστόσο δεν είναι καθόλου κουραστική. Τα συνιστήματα σ' αυτήν ξεδιπλώνονται ήρεμα και πάντα με νέες ύψεις. Οι εικόνες του — παραβολές για τον έαυτό του, κινούνε το ένδιαφέρο και αφίνουνε πάντα στον αναγνώστη μια γλυκειά μελαχολική διάθεση. Ό ποιητής μάς τραβά στη σφαίρα των συνεισθημάτων του και δε μάς αφήνει άπλους θεατές.

Η έξωτερική παράσταση του στίχου του άρει Πλούσια όρμα, πρό παντός, που δεν της λείπει ή άρμονία. Στίχος που δε σκοντάφτει, που δε διατάζει, που δεν κλονίζεται. Ό τεχνίτης του τότε μεταχειρίζεται με άνεση. Από το τραγούδι 58 και πέρα, ή λύρα του παίρνει άρμονικότητα περισσότερη και μεγαλύτερη λεπτότητα και διαφάνεια ή σκέψη του και ή ψυχή του. Παίρνω στην τύχη :

«Ω ! καρδιοχτύπι άνείπωτο, βραδάκι άλλοτινό,
πούχα πρωταγγήσει.

Ένα παιδίκι, ως έίτανε, και πάλι να γινώ,
κοντά σου, έρημοναλλήσι.

Βουσοῦλα, που κελάρυζες, σά νάσουνε ή ψυχή
της άνθισμένης πλάσης,
τώρα, πικρά που μέσα μου ή θύμησή σου άχει.
σά βόγγος μιάς θαλάσσης... »

Τέτοιες οι «Στιγμές που ζώ», ασφαλώς είναι από τις καλύτερες συλλογές που φανήκανε τον τελευταίο αιώνα καιρό. Ψεγάδια άσήμαντα, με μια πεζολογική πατριωτική δυσχρηονία στο μέσο, (55), που άπορώ πώς ξέφυγε στον κ. Κυριαζή.

Και μόνο, τελειώνοντας, θάχε κανείς να συστήσει στον άξιο ποιητή μας, που τα πρώτα του φανερώματα τόσο έξαιρετικά είναι, μια κάποια περισσότερη αντικειμενικότητα να σκορπίσει στους στίχους του. Γενικεύεται περισσότερο έτσι ή έμπνευσή του και ό ποιητικός του ζήλος πλουτίζεται και πλαταίνει. Ό συνδυασμός ποιητικού έποκειμενισμού με κάπως πλατύ άντικειμενισμό, είναι κείνος που δίνει τα μεγάλα έργα, που φέρνει τα μεγάλα όράματα και τα μακρόχρονα τραγούδια, που σ' αυτά πρέπει να τείνει κάθε ποιητής, αν θέλει να κάνει κάτι που θα ζήσει. Έργα, σαν το «Αποδελόγο του Γύφτου» — έννοω, πρό παντός, την πνοή — πρέπει να μένουνε για πολλά ακόμα χρόνια στην ποίησή μας ως ό όνειρεμένος, δυσκολόφταστος σταθμός μιάς άξιας ποιητικής προσπάθειας.

Κι ακόμα, ό πόνος του κ. Κυριαζή ως μην είναι τόσο μερικός, τόσο άτομικός. Όπως είδαμε, έχει την πιο κατάλληλη ψυχή, την πιο ταιριαστή ιδεολογική κατεύθυνση, για να μεγαλώσει τα όριά του. Ας περιλάβει μέσα του τον πόνο όλων των δυστυχισμένων, που τους βασάνει ή άβλια μοίρα μιάς κοινωνικής αδικίας. Ας φιλοδοξήσει να κλείσει μέσα στο μελλούμενο έργο του την τάση της έποχής του. Τών άλλων ή αδελφότητα θα μένει πάντα άδειο πλάνο, όσο δε φροντίζουμε, — καθέννας στον κόσμο του — να ξελεφτερώσουμε τους φτωχούς σκλάβους που στεναίνουν κάτω από μια φριχτή ανισότητα. Κ' είναι αέτοι τόσο πολλοί, κι ό πόνος τους τόσο μεγάλος και βαθύς !

ΓΙΑΓΚΟΣ ΗΛΙΑΔΗΣ

ΓΙΑΣΕΜΙΑ

«Ω ! έσείς που με την άνδρη,
Μεθυστική πνοή Σας,

Ξυπνάτε πάντα μέσα μας,
Κάθε κρηφή χαρά.

Έσείς, που με την άσπλη,
Παρθενική ψυχή Σας,

Στα όνειρά μας δίνετε
Αγγελικά φτερά.

Λευκά άστερίδια, υόδωρα,
Γλυκαναδρύζουν τάγια,

Στο μέθυ Σας, χαμόγελα,
Σαν κρουσταλλοπηγή.

Σας τραγουδούν άσύνκριτα,
Οι νύχτες με τα μάγια,

Και το χαμό Σας μοίρεται
Πονετικά ή Αδμή.

ΔΗΜΟΣ ΒΕΡΕΝΙΚΗΣ